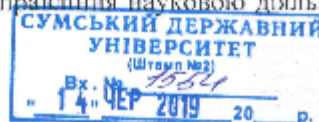

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Кравцової Тетяни Миколаївни – на дисертаційне дослідження Золотої Лесі Володимирівни «Адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності в Україні», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Однією із основ подальшого прогресу будь-якої держави є її інноваційний потенціал, в основі якого лежить розвиток національної науки. І саме тому кожна країна приділяє значну увагу створенню та зміцненню наукової бази, забезпечує формування та підтримку наукових кадрів, що, у свою чергу, є умовою забезпечення її економічного розвитку. Невід'ємною складовою цих заходів є управління науковою діяльністю в країні. Останнє реалізується завдяки діяльності уповноважених суб'єктів по забезпеченню ефективного використання фінансових, людських, інформаційних та інших ресурсів у всіх сферах національної системи освіти і науки з метою зростання їх якісних та кількісних показників. Однак, таке управління не можливе без належним чином розроблених теоретичних та практичних положень щодо забезпечення суб'єктам наукової і науково-технічної діяльності безпеки їх авторських прав, фактичної захищеності результатів їх наукової діяльності, вжиття заходів по формуванню правової основи легального використання таких результатів. Це здійснюється зокрема і шляхом адміністративно-правового забезпечення наукової діяльності, складовою якого є адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності у цій сфері. Оцінюючи сучасний стан національної науки, результати її входження у світовий науковий простір, слід погодитися із автором, що зараз існує потреба у проведенні та реалізації в законодавчій, правозастосовній діяльності результатів наукового дослідження питань адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності, що не тільки свідчить про актуальність теми дисертаційного дослідження Л.В. Золотої, а також вказує на її значення для подальшого розвитку юридичної науки та удосконалення державного управління науковою діяльністю

в Україні.

Дисертаційне дослідження виконане в межах основних положень Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.06.2016 р. № 402-р, Стратегії розвитку наукових досліджень НАПрН України на 2016–2020 роки, Пріоритетних напрямів наукових досліджень Університету сучасних знань на 2017–2022 рр. (протокол Вченої ради Університету сучасних знань № 3 від 08.12.2016) (с. 16), що додатково підтверджує актуальність обраної автором теми.

Метою дослідження (с. 17), є те, що її автором здійснено спробу визначити сутність та особливості адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності в Україні та окреслити напрямки її вдосконалення. Досягнення мети дослідження відбулось за рахунок виконання основних його завдань (с. 17-18), логічне та взаємоузгоджене формулювання яких дозволило авторові послідовно висвітлити основні та найбільш значущі питання теми роботи. Як свідчить ознайомлення із текстом дисертаційного дослідження всі завдання виконанні здобувачем повно та на належному науковому рівні.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Раціональна та внутрішньо узгоджена структура дисертаційного дослідження свідчить про високий ступінь обґрунтованості результатів роботи. Загальна структура дисертації в цілому є логічною, послідовною, раціональною, обґрунтованою об'єктом, предметом, метою та завданнями дослідження.

Обґрунтованість і достовірність висновків забезпечено завдяки використанню автором сучасних загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів наукового пізнання, серед яких: загальнонаукові (аналіз, узагальнення) та спеціально-юридичні (формально-логічний, порівняльно-правовий, системно-структурний) (с. 18). Крім того, належний ступінь обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено завдяки використанню наукових праць фахівців у галузі філософії, соціології, управління, теорії та історії права, адміністративного, конституційного, кримінального права та інших галузевих

юридичних наук. Достатніми є нормативна і джерельна (список джерел включає 198 найменувань) основа дослідження, його інформаційна та емпірична база, яку становлять узагальнення практики охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності, довідкові видання, статистичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертаційне дослідження є однією з перших спроб на монографічному рівні, з використанням сучасних методів наукового пізнання та урахуванням досягнень в галузі адміністративного права та останніх змін в законодавстві, яке регламентує управління у сфері наукової діяльності, визначити сутність та особливості адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у цій сфері та запропонувати авторське бачення шляхів удосконалення форм та методів такого забезпечення, що дозволило авторові обґрунтувати низку нових висновків, надати рекомендації та пропозиції з досліджуваних питань.

Характеристика змісту роботи.

Змісту дисертаційного дослідження притаманний досить високий теоретичний і науково-методологічний рівень вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало сформульовані дефініції, класифікації і критерії дозволили аргументовано визначити авторську позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності в Україні.

Зміст дисертації повною мірою відповідає вимогам паспорту спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

З урахуванням проведеного автором змістовного аналізу сутності таких понять як: «наука», «наукова діяльність», «інтелектуальна діяльність», «творча діяльність» (с. 27-33), запропоновано наукову діяльність розуміти у широкому (процес створення нових об'єктивних наукових знань з метою подальшого їх застосування в соціальну практику) та вузькому (систематичне здійснення суб'єктами такої діяльності наукових досліджень) значенні (с. 32). Також цілком обґрунтовано автором наведено характеристику об'єктів права інтелектуальної власності в сфері наукової діяльності (наукові твори та наукові відкриття) (с. 37), а

також виділено зміст основних особистих немайнових прав інтелектуальної власності в сфері наукової діяльності (право на визнання особи автором наукового результату; право на охорону та захист права інтелектуальної власності; право на захист честі та репутації автора наукового твору; право на недоторканість наукового твору тощо) (с. 39). Визначені здобувачем і особливості права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності як об'єкта адміністративно-правової охорони (реалізується за допомогою адміністративних, а не цивільно-правових способів; в основі охорони лежать адміністративні методи і засоби управління; режим охорони права інтелектуальної власності у цій сфері встановлюється адміністративним законодавством; стан дотримання права у цій сфері залежить від ефективності діяльності органів державної влади) (с. 42).

Продовженням дослідження стало запропоноване автором визначення поняття «адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності», сутність якого становить діяльність органів державного управління, спрямована на вжиття відповідних заходів засобами адміністративного права (с. 47). Наведено також і його ознаки: є елементом державного управління; здійснюється за допомогою адміністративно-правових засобів; суб'єктом є органи публічного управління; об'єктом є авторські права на результати наукової діяльності; представлена системою правових заходів (с. 48). Ці висновки в цілому можна підтримати. Щодо змісту адміністративно-правової охорони у досліджуваній сфері, то її складають дії, пов'язані із: закріпленням чи реалізацією прав учасників адміністративно-правових відносин, попередженням правопорушень, відновленням порушених прав осіб у цій сфері тощо (с. 49-52).

Позитивно можна оцінити результати дослідження автором питання правового регулювання адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності в Україні, під яким, на її думку, слід розуміти правовий вплив норм адміністративного права на суспільні відносини, які виникають в процесі реалізації суб'єктами управління адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності, а основна мета якого полягає у забезпеченні законних інтересів та прав суб'єктів права

інтелектуальної діяльності у сфері наукової діяльності (с. 55). Автором також здійснено поділ його ознак на загальні (вид соціального регулювання, вплив має цілеспрямований характер, в його основі лежать адміністративно-правові засоби) та спеціальні (спрямоване на врегулювання конкретних відносин, реалізується через прийняття нормативно-правових актів загального та індивідуального характеру, здійснюється шляхом виконання органами державної влади наданих їм повноважень) (с. 55-73). Отриманні результати стали основою для змістовної характеристики системи нормативно-правових актів, які забезпечують регулювання відносин, що виникають у досліджуваній сфері (с. 56-197). Автором наведена оцінка стану правового регулювання адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності в Україні (наявність розгалуженої системи актів, правове регулювання у цій сфері перебуває в процесі розвитку, необхідність імплементації міжнародних норм у національне законодавство тощо) (с. 73). Ці висновки стали основою для пропозицій по удосконаленню законодавства у вказаній сфері.

Логічним та обґрунтованими є висновки дисертанта, пов'язані із характеристикою механізму адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності в Україні. Зокрема це стосується поняття цього механізму, який, на слухну думку автора, є системою адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється правовий вплив на суспільні відносини, які виникають в процесі реалізації суб'єктами права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності, з метою підтримання стабільної ситуації у цій сфері (с. 84). Заслужують на підтримку висновки щодо його структури (адміністративно-правові норми та відносини, акти безпосередньої реалізації суб'єктами відносин їх прав та обов'язків, форми та методи адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності) (с. 88). Також позитивною рисою роботи є те, що ці елементи вищевказаного механізму автором були детально охарактеризовані (с. 88-96).

Становлять науковий інтерес і результати дослідження здобувачем питання суб'єктів адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у

сфері наукової діяльності в Україні. Зокрема це стосується уточнення відповідного поняття (с. 98), за результатами дослідження якого автором слушно вказується, що суб'єкти адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності утворюють певну систему, яка становить собою сукупність органів державної влади, міжнародних, національних громадських організацій, наукових установ, тощо, які уповноважені здійснювати охорону права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності шляхом вжиття превентивних, захисних, відновлювальних та інших заходів з метою забезпечення режиму законності у сфері інтелектуальної власності щодо наукової діяльності (с. 99). Здобувачем окремо наведено змістовний перелік цих суб'єктів, що діють у вказаній сфері та здійснено їх класифікацію (с. 100), а також детально розглянуто діяльність основних суб'єктів охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності (с. 101-113). Ці висновки сприяють формуванню уявлення про коло суб'єктів, уповноважених на охорону права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності, їх функції та повноваження.

Також слід звернути увагу на змістовне дослідження автором такого важливого питання як питання адміністративної відповідальності за порушення права інтелектуальної власності. Так, здобувачем не тільки наведено визначення відповідного поняття (с. 135), а й детально проаналізовано склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 51-2 КУпАП «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності», його об'єкта, об'єктивну сторону, суб'єкт та суб'єктивну сторону, визначено сукупність умов, наявність яких є необхідним для притягнення особи до цього виду юридичної відповідальності (с. 136-138, 144). В результаті дослідження автором опрацьовані цілком обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення законодавчої регламентації адміністративної відповідальності за порушення права інтелектуальної власності (с. 152).

За результатом аналізу питання форм та методів адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у досліджуваній сфері, дисертантом уточнено відповідний понятійний апарат. Зокрема це поняття «форми адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері

наукової діяльності» як зовнішнє вираження діяльності суб'єктів адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності (с. 119) та «методи адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності» як сукупність правових засобів та способів, які застосовуються суб'єктами адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності (с. 126). Також Л.В. Золотою в роботі проведено змістовне дослідження існуючих форм (превентивні, захисні, допоміжні (дії організаційного та матеріально-технічного характеру) (с. 121) та методів (субординації, координації, контролю, стандартизації, дозвільно-реєстраційний метод) (с. 130-131) адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності в Україні.

Важливою складовою роботи став третій її розділ, присвячений удосконаленню адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності в Україні. Внаслідок дослідження основних питань якого автором небезпідставно запропоновано такі дієві заходи у двох взаємно пов'язаних сферах: по-перше, щодо удосконалення адміністративного законодавства, яке регулює охорону права інтелектуальної власності (адаптація та гармонізація національного законодавства у досліджуваній сфері до норм і стандартів міжнародного права; його систематизація; більш детальне врегулювання питання правової охорони права інтелектуальної власності на результати наукової діяльності; посилення адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності) (с. 169-170), по-друге, це питання оптимізації системи суб'єктів адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у цій сфері та удосконалення взаємодії між ними (посилення співпраці між науковцями й органами державної влади, іншими суб'єктами щодо забезпечення дотримання відповідних прав інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності; розробка планів дій щодо підвищення рівня правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності; підвищення ролі громадськості; проведення спільних координаційних нарад) (с. 192). Як вважається, належна реалізація цих рекомендацій здатна сприяти

підвищенню рівня охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності в Україні.

У роботі містяться й інші цікаві висновки та пропозиції. Теоретичні положення і практичні рекомендації, які знайшли своє відображення в дисертації, можуть використовуватися для подальшої розробки проблем адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності, удосконалення законодавства та відповідної практики, а також у освітньому процесі, про що свідчать акти їх впровадження (с. 23-24).

Повнота висвітлення результатів дослідження. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в роботі, досить повно викладено в семи статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, тезах наукових повідомлень на п'яти науково-практичних конференціях. Аналіз текстів дисертації та автореферату засвідчує ідентичність автореферату і основних положень роботи. Дисертацію й автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Дискусійні положення та зауваження.

Разом з тим, визнаючи загалом належний теоретичний рівень дисертації Л.В. Золотої та її практичне значення, зазначу, що це не виключає критичного підходу до аналізу окремих висновків та пропозицій здобувача, зокрема:

1. Висновок, що адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності у досліджуваній сфері – це діяльність органів державного управління (с. 24), слід уточнити, адже до числа суб'єктів охорони автором віднесені як органи державного управління, так і міжнародні та громадські організації (с. 100);

2. У роботі автором щодо охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності використовуються як поняття «управління» (с. 22, 42, 48, 55), так і «регулювання» (с. 19, 47, 54). Бажано уточнити значення цих понять стосовно предмета дослідження.

3. Автором на с. 56 пропонується класифікація нормативно-правових актів з питань адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності за їх юридичною силою. Вважаємо, що вона потребує

доопрацювання, адже Конституція України (ст. 8, 9) має найвищу юридичну силу у порівнянні з міжнародними договорами.

4. Доцільно уточнити перелік форм адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності (превентивні та захисні с. 121, 196), адже із змісту поняття «адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності», яке наведене автором на с. 76, вбачається можливість виділення регулюючої форми, яка стосується підтримання стабільної ситуації у досліджуваній сфері.

5. При аналізі питання суб'єктів охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності (підрозділ 2.2), автор поза увагою залишила питання участі у відповідних відносинах наукових та науково-педагогічних працівників як учасників діяльності з охорони права інтелектуальної власності.

В той же час висловлені зауваження характеризують складність проблем забезпечення адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності, які багато в чому мають дискусійний характер, а тому не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених Міністерством освіти і науки України вимог.

Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в дисертації, характеризуються єдністю змісту. Логічно поєднаний вибір досліджуваних питань, їх актуальність, чіткість викладу матеріалу, аргументованість наукових висновків і узагальнень свідчать про належний науковий рівень проведеного здобувачем дослідження та її підготовки. А саме дисертаційне дослідження сприяє розв'язанню ряду теоретичних і практичних питань, що мають значення для підвищення ефективності функціонування наукової діяльності в Україні, у тому числі і в частині забезпечення охорони права інтелектуальної власності у цій сфері.

Викладене дозволяє зробити **узагальнюючий висновок** про те, що

дисертаційне дослідження «Адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності в Україні» є завершеною науковою працею, у якій її автором отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має значення для розвитку науки адміністративного права, а також діяльності з управління у сфері наукової діяльності в Україні, сама робота та автореферат дисертації відповідають вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Золота Леся Володимирівна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –
професор кафедри правосуддя
Сумського національного
аграрного університету
доктор юридичних наук, професор

Т.М. Кравцова

